

Twee soorten kennis

Jan Proos

Dit materiaal is onderdeel van het compendium christelijk leraarschap dat samengesteld is door het lectoraat Christelijk leraarschap van Driestar hogeschool. Zie ook www.christelijkleraarschap.nl.

Samenvatting	Artikel over Calvijns leer over God. Zonder kennis van onszelf is er geen kennis van God.
Bronvermelding	Proos, J.P. (2009) Twee soorten kennis. In: Aan de slag met Calvin, Bronteksten op school - deel 1 (pp. 29-30) Gouda: Lectoraat Onderwijs & Identiteit
Thema *	Inspiratiebronnen
Gebruik **	Hoofd/hart
Plaatsingsdatum	2009
Gerelateerde artikelen	n.v.t.
Trefwoorden	Zelfkennis, Godskennis

* In het compendium wordt al het materiaal verdeeld over de acht thema's van christelijk leraarschap: *onderwijs, inspiratiebronnen, leraar, leerling, leerstof, didactiek, schoolteam, leidinggevend*.

** Het materiaal kan gebruikt worden als onderbouwing en visievorming (*hoofd*), bezinning en reflectie (*hart*) of biedt concrete handreikingen en voorbeelden (*handen*).

Tekst 3 Twee soorten kennis. Boek I, I

Calvijn begint met het schrijven van zijn 'Onderwijzing in de christelijke leer' met de leer over God (een theologische insteek), maar verbindt die gelijk met de kennis van onszelf en houdt daardoor gelijk de aandacht vast van de lezer. Let er bij het lezen op hoe Calvijn de ellendige toestand van ons beschrijft, maar ook hoe wij ertoe kunnen komen om toch God te zoeken.

1.1.1 Zonder kennis van onszelf is er geen kennis van God

De hele hoofdinhoud van onze wijsheid, voorzover die althans als ware en deugdelijke wijsheid aangemerkt mag worden, bestaat eigenlijk maar uit twee delen: kennis van God en kennis van onszelf. Omdat die met vele banden aan elkaar verbonden zijn, is het echter niet gemakkelijk uit te maken welke van deze twee het eerst komt en de andere uit zichzelf voortbrengt. Om te beginnen kan namelijk niemand zichzelf aanschouwen als hij niet ook meteen zijn aandacht richt op de aanschouwing van God in wie hij leeft en zich beweegt. Het is immers volkomen duidelijk dat de gaven waardoor wij tot iets in staat zijn, in het geheel niet van onszelf zijn, ja dat hetgeen wij zijn, niets anders is dan een zijn in de ene God. In de tweede plaats geldt dat wij door deze goede gaven, die druppelsgewijs uit de hemel op ons neerdalen, als het ware van de beekjes tot de bron geleid worden.

Nu blijkt evenwel juist uit onze onvolkomenheid des te beter de onbegrensde goedheid die in God is. In het bijzonder dwingt de deerniswekkende staat van verval, waarin de val van de eerste mens ons gestort heeft, ons de ogen omhoog te heffen, niet alleen om daar te zoeken wat ons in ons gebrek en onze honger ontbreekt, maar ook om, wakker geschrokken, tot het besef van onze geringheid te komen. Omdat in de mens een wereld van allerlei ellende te vinden is en, sinds wij beroofd zijn van de luister waarmee God ons bekleed had, de beschamende naaktheid een onmetelijke hoop verdorvenheden blootlegt, kan het immers niet anders of het inzicht in de eigen ongelukkige staat is voor iedereen een prikkel om althans tot een zekere kennis van God te komen.

Zo komen wij door het waarnemen van de onwetendheid, de ijdelheid, de armoede, de zwakheid, kortom, van het kwaad en het bederf dat ons eigen is, tot het inzicht dat nergens anders dan bij de Heere het ware licht van de wijsheid te vinden is, alle werkelijke kracht, een ware overvloed van alle goed en gerechtigheid in haar zuiverste vorm. Zo worden wij dus door het kwade in onszelf opgewekt om het goede in God te beschouwen. Maar wij kunnen ons niet eerder met ernst tot Hem richten dan wanneer wij begonnen zijn onszelf te mishagen. Want wie van de mensen zou niet graag in zichzelf rust vinden? En wie vindt niet metterdaad rust in zichzelf zolang hij geen kennis van zichzelf heeft, dat wil zeggen: zolang hij tevreden is met zijn eigen gaven, en niet weet van zijn ellende of daaraan niet denkt? Zo wordt ieder die zichzelf leert kennen, niet alleen aangespoord om God te zoeken, maar ook als het ware bij de hand genomen om Hem te vinden.

Vragen:

1. Waarom heeft Calvijn moeite om de volgorde van Godskennis en zelfkennis te geven?
2. Waartoe moet volgens Calvijn de overdenking van onze val in Adam ons leiden?
3. Wat zou Calvijn bedoelen met de zin dat we door 'het kwade in onszelf opgewekt worden tot het beschouwen van het goede'?
4. Hoe moeten we het verstaan dat we door kennis van onszelf niet alleen aangezet worden tot het zoeken van God, maar ook als het ware bij de hand genomen worden om Hem te vinden?
5. Hoe kunnen we de twee kernbegrippen Godskennis en zelfkennis een plaats geven binnen het onderwijs?
6. Hoe moeten we het doordenken van onze diepe val combineren met een positief pedagogisch klimaat?
7. Binnen het onderwijs is het kunnen reflecteren van de leraar op zijn beroep en op zijn handelen, maar vooral op zijn persoon een belangrijke vereiste. Wat betekent de overdenking van onze val in Adam voor de reflectie in het beroep?